

ترجمه و تبیین

مکاسب

شیخ الفقهاء مرتضیٰ انصاری (رحمة الله عليه)

جلد دوم

ترجمه و تبیین:

استاد محسن غرویان

محمود معتمدی

سرشناسنامه	غرویان ، محسن ۱۳۳۸ - ، مترجم و شارح .
عنوان قراردادی	المکاسب . فارسی - عربی . شرح
عنوان و نام پدیدآور	ترجمه و تبیین مکاسب شیخ الفقهاء مرتضی انصاری (رحمه الله علیه) / تبیین محسن غرویان ، محمود معتمدی ترجمه و تبیین محسن غرویان ، محمود معتمدی
مشخصات نشر	قم ؛ دارالفکر ، ۱۳۹۰
مشخصات ظاهری	۳۰۲ ص . ج ۲ .
شابک دوره	ISBN : ۹۷۸-۹۶۴-۲۶۱۱-۵۳-۹
شابک	ISBN : ۹۷۸-۹۶۴-۲۶۱۱-۵۱-۵
وضعیت فهرست نویسی	فیبا :
موضوع	انصاری ، مرتضی بن محمد امین ، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ ق . المکاسب - نقد و تفسیر
موضوع	معاملات (فقه) .
شناسه افزوده	معتمدی ، محمود ، مترجم و شرح
شناسه افزوده	انصاری ، مرتضی بن محمد امین ، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ ق . المکاسب - شرح
رده بندی کنگره	BP۱۹۰/۱۷۱۳/الف/۸م۷۰۲۱ :
رده بندی دیویی	۲۹۷/ ۳۷۲:
شماره کتاب شناسی ملی	۱۱۳۳۴۱۴ :

انتشارات دارالفکر
تاسیس ۱۳۳۶

مؤسس: مرحوم حضرت حجة الاسلام والمسلمین
آقای حاج سید عبدالحمید هولانباری

ترجمه و شرح مکاسب محرمة (جلد دوم)

مؤلف : شیخ مرتضی انصاری رحمته الله علیه

مترجمین: آیت الله محسن غرویان - محمود معتمدی

ناشر : انتشارات دارالفکر

چاپخانه : نگین - قم

نوبت چاپ : هفتم - ۱۴۰۱

شمارگان : ۱۰۰۰ نسخه

شابک : ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۲۶۱۱ - ۵۱ - ۵ ISBN 978 - 964 - 2611 - 51 - 5

شابک : ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۲۶۱۱ - ۵۳ - ۹ ISBN 978 - 964 - 2611 - 53 - 9

دفتر مرکزی : قم ، خیابان شهدا (صفائیه) ، مجتمع تجاری صفائیه ، طبقه سوم

تلفن: ۳۷۷۴۳۵۴۴ - ۳۷۷۳۳۶۴۵ فاکس: ۳۷۷۳۸۸۱۴

دفتر تهران: خیابان انقلاب ، خیابان ۱۲ فروردین ، خیابان شهدای ژاندارمری ،

روبه روی اداره پست ، پلاک ۱۲۴ واحد یک تلفن: ۶۶۴۰۸۹۲۷ - ۶۶۴۰۹۳۵۲

www.darolfekr.ir کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است info@darolfekr.ir

هر گونه تکثیر از تمام یا قسمتی از این اثر بصورت حروفچینی یا عکسبرداری ، چاپ مجدد ، چاپ افست ، هر گونه بازآوردگی چاپی ، هر گونه اجاره کتبی ، ناشر ، شایع کننده ، نامی باشد و بگذرد قانعه به همراه خواهد داشت .

مقدمه کتاب

انسجام اسلامی در اندیشه‌های فقهی و کلامی

مقام معظم رهبری حضرت آیه الله خامنه‌ای [مدظله العالی] سال ۱۳۸۶ را سال «اتحاد ملی و انسجام اسلامی» نامیده‌اند.

اندیشه‌های فقهی و آراء کلامی، بهترین زمینه برای ایجاد انسجام اسلامی است. اگر فقیهان بزرگ و مراجع عظام دینی وارد عرصه وحدت، اتحاد و انسجام اسلامی شوند، توده مردم به دنبال آنان حرکت می‌کنند و انسجام و اتحاد مطلوب حاصل می‌شود. ضروری است که در این عصر، فقهای عامه و خاصه در دروس و بحثهای فقهی خود، به نحو مقارن و تطبیقی به بحث و استنباط بپردازند و با توجه به شرایط و مقتضیات زمان و مکان، ضروریات دین را مقدم بدانند و هنگام مباحثات علمی و مکتوبات دینی خود را به سمت تحقق وحدت و انسجام اسلامی در برابر موج دین‌گریزی و اسلام‌زدایی جهت دهند.

آرای متفکران جهان اسلام پیرامون انسجام اسلامی

ذکر اقوال شخصیت‌های مهم علمی جهان تشیع و تسنن به عنوان رهبران معنوی این گروه عظیم در باره اهمیت مسأله انسجام اسلامی برای روشن شدن بیشتر و ضرورت انسجام و اتحاد برای مسلمین امری ضروری است. امید است با الگو قرار دادن این گفتارها بتوانیم گامی مهم و مؤثر در ایجاد وحدت اسلامی برداریم.

حضرت امام خمینی (ره) به عنوان احیاگر اسلام در دوران معاصر و منادی وحدت در این باره می‌فرمایند:

«جامعه‌ای که انبیای الهی و قرآن کریم در صدد تشکیل آن بوده‌اند، واحد و به هم پیوسته حقیقی است که مفهومی بسیار فراتر از قوم، ملت و دولت با تعاریف متداول می‌یابد.» ایشان تفرقه را از شیطان و وحدت کلمه را از خداوند رحمان می‌دانند و ادامه

می‌دهند: «مگر می‌توان تفکر توحیدی داشت، خدای یگانه را پرستید، اراده الهی را در همهٔ اشیا و عالم هستی، ساری و جاری دانست، اما در میدان عمل و ارتباط با خلق خدا، نسبت به سرنوشت دیگران بی‌تفاوت ماند؟»

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای نیز با تأکید بر وحدت اسلامی می‌فرماید: «وحدت اسلامی مسأله مهمی است که از طریق ایجاد ارتباط میان رؤسای معنوی مسلمین تحقق می‌یابد و ما آغوش خود را به روی کسانی که با هدف خدمت به اسلام و دفاع از منافع مسلمین، یک تشکّل اسلامی را دنبال می‌کنند، باز کرده‌ایم.»

پژوهشگر اهل بیت علیهم‌السلام، علامه امینی (ره) در این باره می‌فرماید: «عقاید و آرای مذهب آزاد است و هرگز رشته اخوت را که قرآن کریم با جمله (إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ) بدان تصریح کرده، پاره نمی‌کند، هر چند کلام مباحثه علمی و مجادله کلامی و مذهبی به اوج خود برسد. سیرهٔ سلف و در رأس آنها صحابه و تابعین نیز همین بوده است. ما مؤلفان و نویسندگان در اقطار و اکناف جهان اسلام، با همه اختلافاتی که در اصول و فروع با یکدیگر داریم، یک وجه اشتراک داریم و آن ایمان به خدا و پیامبر خدا است. دو کالبد همه ما یک روح و یک عاطفه حکمفرماست و آن روح اسلام و کلمه اخلاص است.»

آیت‌الله بروجردی که خود از منادیان وحدت در دوران معاصر بوده، در راه ایجاد اتحاد میان مسلمانان کوشش سرشاری کرد و با دارالتقریب مصر همکاری داشت. نظر ایشان در بارهٔ هماهنگ سازی مسلمانان از جمله رجوع به حدیث مسلم ثقلین بود.

استاد شهید مرتضی مطهری در تبیین وحدت اسلامی می‌گوید: «بدیهی است منظور علمای روشنفکر اسلامی از وحدت اسلامی، حصر مذاهب در یک مذهب و یا اخذ مشترکات مذاهب و طرد متفرقات آنها - که نه معقول و منطقی است و نه مطلوب و عملی - نیست، بلکه منظور این دانشمندان متشکّل شدن مسلمین در یک صف، در برابر دشمنان مشترک است.»

آیت‌الله سیدمحمد باقر صدر با استقبال از مسأله وحدت می‌گوید: «من تمام عمرم را در راه وحدت و برادری شیعه و سنی صرف کرده‌ام و از هر پیامی که موجب وحدت آنان

گردد و هر عقیده‌ای که آنان را در آغوش گیرد، دفاع و حمایت کرده‌ام. من برادر و فرزند اهل تسنن هستم، همان اندازه که برادر و فرزند شیعه هستم». امام موسی صدر وحدت را ضرورت زندگی مسلمانان دانسته و می‌گوید: «فشرده شدن صفوف مسلمین چیزی نیست که تنها پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آن را سفارش کرده باشد، بلکه ضرورت زندگی و عقل نیز آن را به ما توصیه می‌کند و موضوعی است که هستی و بقای ما به آن بستگی دارد. مقصود من از وحدت کلمه مسلمین آن نیست که آن را کورکورانه تکرار کنیم، بلکه منظورم آن است که وحدت - به تمام معنای کلمه - در تمامی تعلقات و اندیشه‌های ما جاگیرد و برنامه اعمال و کوشش‌های ما گردد.»

علامه سید محمدحسین طباطبایی با تأکید بر لزوم عملگرایی شیعه با اهل سنت می‌فرماید: «شیعیان صدر اول، هرگز از صف اکثریت کنار نرفته و در پیشرفت امور عامه اسلامی، با عموم مسلمانان تشریک مساعی و بذل نصح می‌نمودند و هم اکنون نیز بر عموم مسلمانان لازم است که اتفاق خود را در اصول آئین مقدس اسلامی در نظر گرفته و از این همه فشار و ناراحتی که در طول این مدت از بیگانگان و عوامل خارجی کشیده‌اند، به خود آمده و تفرقه عملی را کنار گذاشته و در یک صف قرار گیرند.»

سید قطب وحدت را فوری‌ترین نیاز امت اسلامی دانسته و می‌گوید: مسلمانان به تعبیر قرآنی «الّتی هی اقوم» باید ابتدا اساسی‌ترین عمل که ضروری‌ترین و فوری‌ترین آنهاست را در پیش گیرند، یعنی تحصیل جماعت که در قرآن به «اعتصام» تعبیر شده است. چون نتیجه‌بخش بودن عمل در صورت همگانی بودن آن است تا تفرق و روش‌های مختلف در عمل، اثر آن را خنثی نکند.»

شیخ محمدحسین کاشف الغطاء در عبارتی نغز لزوم وحدت اسلامی را این گونه بیان می‌دارد: «بنی الاسلام علی دعامتین: کلمة التوحید و توحید الکلمة».

شیخ محمد غزالی مصری با شکوه از جدال‌های دینی می‌گوید: «دین امر به زدودن شقاق و نزاع می‌کند و به وحدت و همبستگی دعوت می‌نماید، چه اینکه خداوند می‌فرماید: «وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا» و نیز می‌فرماید: «وَلَا تَنَازَعُوا

فَتَقْتُلُوا» اما سوگندانه، ما رویاروی این نصوص و محکّمات هستیم. با یکدیگر به نام دین می‌ستیزیم و هر یک به راهی می‌رویم و در آن تعصّب می‌ورزیم و با دیگر برادران خود دشمنی می‌کنیم».

سید عبدالحسین شرف‌الدین با نگاهی ژرف و بیانی موجز ضرورت وحدت در جهان امروز را این گونه تبیین می‌کند: «فَرَّقْتَهُمَا السِّيَاسَةَ فَلْتَجْمَعُهُمَا السِّيَاسَةُ»: شیعه و سنی را روز نخست، سیاست از هم دور کرد و اکنون باید سیاست آنان را کنار یکدیگر بگذارد. شیخ محمود شلتوت که همپیمان با آیت‌الله العظمی بروجردی در پیشبرد پروسّه تقریب بود در جهت زدودن غبار تعصبات می‌گوید: «آئین اسلام هیچ یک از پیروان خود را مجبور به پیروی از مذهب نکرده است... مذهب جعفری، معروف به مذهب امامی اثنا عشری، مذهبی است که شرعاً پیروی از آن مانند پیروی از مذهب اهل سنت جایز است. پس سزاوار است که مسلمانان این حقیقت را دریابند و از تعصّب ناروایی که نسبت به مذاهب معینی دارند، دوری گزینند. در دین خدا در گرو پیروی از مذهبی نبوده و در انحصار مذهب معینی نیست».

شیخ محمد عبده شاگرد سید جمال‌الدین اسدآبادی تفرقه را دسیسه دشمنان می‌داند و می‌گوید: «تفرقه و تضعیف مذاهب و دین، از دسایس بیگانگان است. بیگانگان کوشیده‌اند فرّق مختلف اسلامی را با تفرقه اندازی ضعیف کنند و قلوب آنان را نسبت به یکدیگر آزرده سازند و آنان را از دستورات راستین اسلام دور کنند و بذر تشکیک را در میان مسلمانان بپاشند و رابطه مسلمان‌ها را با دین راستین قطع کنند».

* * *

کتاب حاضر دومین مجلد از دروس مکاسب محرّمه است که توسط فاضل گرامی جناب آقای محمود معتمدی نگارش و تنظیم یافته به محضر طلاب و اساتید محترم تقدیم می‌شود. امید است مورد رضایت و عنایت خداوند و امام عصر علیه السلام قرار گیرد. ان شاء الله.

قم - محسن غروی‌ان